

Ivan vitez Trnski.

(Spisal V. Cajnko.)

Velevažno je v hrvaški zgodovini ilrsko gibanje, s katerim je postala hrvaška književnost „grana (veja) velikoga stabla slovjsne prosvjete“, kakor pravi znani učenjak Rački. Iz te dōbe težavnih političnih homatij pa neustrašenega delovanja za narodni preporod vam podajam sliko moža Ilira, ki že čez 50 let blagodejno dela na književnem polju. Ta je dični pesnik in pisatelj hrvaški Iv. vitez Trnski.

Ivan Trnski se je porodil v Rači, kako pol-drugo uro od Belovara, dné 1. vel. travna l. 1819. Oče mu je bil c. kr. učitelj v bivši vojaški Krajini. Ko je v najstem letu izgubil očeta, sprejel ga je škof Alagović v za-

grebško sirotišče, kjer se je précej vsem priljubil zaradi lepih svojih duševnih sposobnostij. V petnajstem letu je izgubil tudi mater in sedaj ni imel skoro nobenega domačega človeka, ki bi bil skrbel zanj. Materini rojaki so mu le

včasih poslali kaj obleke. Stric bi mu bil s svojo zadrugo, ki je imela lepo posestvo v rodovitni Podravini, lahko kaj pomagal; ali ker Ivan po materini smrti ni vstopil v to zadrugo, in ni postal kmetovalec, kakor je želel stric, ki ni imel sina, ni dobival od njega nikake podpore. Jedino to je storil stric, da je précej, ko je videl, da se Ivan hoče učiti za gospoda, zabil sod dobrega vina, češ, da bode imel starine, ko bode njegov stričnik pel prvo sveto mašo.

Trnski se je že kot dijak seznanil najprej z Rakovcem in po njem tudi z Gajem, ko je hodil po „Danico“ za svojega dobrotnika Šveglča, prefekta v sirotišču, ki je za

njega skrbel po očetovsko. Gaj je précej spoznal v Trnskem lepe duševne sposobnosti za hrvaško knjigo in da bi mu jih oplemenil, dajal mu je stare dubrovniške pisatelje: Gunduliča, Palmotiča in druge. — Prvence, katere je Ivan Gaju in Ra-

Ivan vitez Trnski.

kovcu donašal, hvalil je Gaj, a Rakovac je pohvalivši ga zahteval več natančnosti in pravilnosti v obliki.

Kmalu potem se je Trnski seznanil z Ivanom Mažuraničem, ki je prišel v Zagreb na pravniško akademijo in je v začetku Trnskemu popravil več pesmij. Leta 1837. je zložil Trnski pesem na slavo kralju Ferdinandu, v kateri ga prosi, da brani verne Slované. Ker so to pesem preložili na češki jezik, in ker sta pohvalila Gaj in Rakovac neko njegovo pesem, o kateri je rekel Gaj: „takvu pjesmu može spjevati samo ugladjeni, miloriek Dubrovčanin“ vzbudilo je to Trnskega, da se je popolnoma udal pesništvu in sklenil ž njim buditi svoj narod.

Želje materine in sorodnikov, da bi postal duhovnik, ni izpolnil, ker je mislil, da ni poklican v ta stan. Po dovršenih gimnazijskih naukah je dobil krajiško ustanovo in tako šel v Gradec, da se pripravi za upravnega uradnika v Krajini. — V Gradcu se je učil slovenščine pri profesorju Kvasu in se hitro seznanil s Trstenjakom, Muršecem, Macunom in Lavričem, s katerega sestro se je pozneje tudi poročil. Ob neki priliki je pridobil tukaj Jarničevo Dragojlo, da je pisala za hrvaško književnost. — Trnski je v Gradcu marljivo dopisoval z Vrazom, ali mnogo teh pisem se je izgubilo pri večkratni selitvi Trnskega. Vraz mu je pošiljal svoje pesmi na ogled in mu poročal o narodnem gibanju na Hrvaškem, posebno pa v Zagrebu. Tukaj je preložil Trnski prvokrat Schillerjevo pesem „Zvono“¹⁾, zaradi česar ga je Kvas javno pohvalil na vseučilišču. — V Gradcu je bil Trnski priljubljen ne samo med slovenskimi in hrvaškimi tovariši, celó mnogi slovanski imenitniki so ga tako čislali, da so ga obiskovali. In tudi drugi so ga radi imeli med seboj.

Na potovanju v Dalmacijo l. 1839., koder je širil Gajevo idejo, seznanil se je s hrvaškima pesnikoma Petranovičem in Kaznačičem in s črnogorskim vladiko in pesnikom Petrom Njegušem. Na izprehodih po graški okolici je navduševal tovariše za petje slovenskih in hrvaških pesmij.

¹⁾ To pesem je Trnski pozneje še dvakrat preložil, tretji prevod je bil izdan leta 1887. tudi v meri izvirnikovi.

Po dovršenih pravniških naukih l. 1841. v Gradcu je prišel v Zagreb. Gaj ga je nagovarjal, naj bi prevzel uredništvo „Danice“. Trnski ni sprejel uredništva, ampak je précej stopil v državno službo, katero je opravljal vestno, kakor malokateri uradnik v Krajini. Služil je najprej v Petrinji kot upravni vajenec in je že v začetku pokazal pravo ljubezen do svojega naroda in posebno pazil, da bi se komu ne zgodila krivica. Saj sam poje l. 1845., česar se je tudi držal celo življenje:

Nevjera nam crno zlo,
Šeprtlja¹⁾ nam mrzak drug,
Lažac nije drag;
Nepravda nam grlu kost,
A od mita draži post!
Svak poštenjak naš je brat.

Že l. 1842. so mu poverili samostalna opravila v Divuši, kjer se je vsem priljubil, posebno pa duhovnikom. Trnski je sploh v celem svojem življenju spoštoval duhovnike kot najkrepkejši steber domoljubja in hrvaške književnosti. V pesmi „Pobratimstvo“ poje:

Vrli naši svećenici,
Molitvu će svrh nas reći,
Što l' zapjeva brat sestrici,
Od srca će srcu teći.

Pa tudi Trnskega so odlikovali mnogi cerkveni odličnjaki, kakor Haulik, Dobrila, Kralj, Strossmayer, Posilović in drugi. Iz Divuše so ga še istega leta prestavili v Gline k osrednji upravi I. banskega polka, kateremu je prav takrat postal zapovednik poznejši ban Jelačić. Trnski se je hitro prikupil Jelačiću z marljivostjo in odkritosrčnostjo, posebno pa s svojimi pesmimi, s katerimi je vspodbujal Krajišnike:

Uz svoga neka stoji svoj,
Nek složno Hrvat bije boj
Za kralja, narod, dom!

S pesmijo „Ljubimo te, našo diko“, katero je posvetil Jelačiću, pridobil je celó Trnski in domoljubni župnik Marić Jelačića za narodno stvar. — Ko so se potem blagoslavljalé nove zastave pri krajiških polkih, zložil je Trnski več prav lepih junaških pesmij, izmed katerih se je „Banovačka“, kakor tudi „Ljubimo te, našo diko“ kmalu popevala po celi Krajini. — Spoznavši

¹⁾ izgovor, opravičevanje.

nadloge in reve krajiške, toguje Trnski, ker se je

Napried trgo narod svaki,
Množeć znanje, tekuć blago,

samo Krajišnikom to ni bilo mogoče, ker so morali vedno paziti, da ne pride neprijatelj.

Leta 1846. so prestavili Trnskega v Majo, a od ondod že istega leta v Vrginmost. Od tod je v Karlovac leta 1847. spremil Jelačića, ki se je ondi z domoljubnim govorom pošlovil od svojih „banovcev“, idočih v Italijo. — Ko je l. 1848. postal Jelačić hrvaški ban, zlagal mu je Trnski odgovore za deputacije, katere je končaval z besedami: „što Bog dade i sreća junačka“, in tako so te besede postale pozneje geslo junaškega bana Jelačića. — Pri banskem posvetovanju, katero je potem sklical Jelačić, zahteval je Trnski, naj se v vojaški Krajini namestu službene nemščine uvede hrvaščina. Ali tega ni dosegel. Jelačić mu je res obljubil, da se to zgodi kmalu, a slavni ban ni tega dočakal.

V Vrginmostu, kjer je postal Trnski nadporočnik, preložil je „Kraljedvorski rokopis“, napisal „Zvekan opet na svietu“ ter zložil mnogo domoljubnih pesmij. Zaradi pesmi „To bi liepo, to bi krasno bilo“ bi bil imel celó sitnosti, ker je v njej pokazal svoja domoljubna čustva, ko bi ga ne bil Jelačić obranil, pozvavši ga v Zagreb k osrednjemu oblastvu za Krajino. V Zagrebu je poleg mnogih opravil preložil za beletristiški list „Neven“ Puškinovega „Zarobljenika“ in „Bahčisarajski vodomet“; „Onjegina“ pa je dovršil šele leta 1866.; ta izborni in vestni prevod je podala leta 1880. „Matica Hrvatska“ svojim udom. Od l. 1854. do 1858. je preložil zaradi mnogih službenih opravil, katera je imel kot poročevalec prvega banskega polka, samo Puškinovo „Plemkinja kao seljanka“ in zložil nekoliko pesmic, pregledaval rokopis velikega Šulekovega slovarja in Preradovićeve pesmi. Preradoviću je marljivo dopisoval in pošiljal svoje pesmi na ogled, kakor tudi Preradović svoje njemu. Zato i Trnski poje Preradoviću:

Neće pjesmi spasti ciena,
Dok je roda i plemena
Što svojata oba nas.

Leta 1858. so poslali Trnskega v Mitrovico zlasti zaradi domoljubja, ker ni nigdar pozabil,

da ga je rodila hrvaška mati. Saj sam tudi poje:

Našeg roda nij' nas stid.

Pa tudi zaradi pravičnosti so prestavili Trnskega, ker ni hotel kakor drugi v Krajini za mito storiti krivice:

A tko vara ili šara,
U kog nije za dom mara,
Sram ga bilo, nek se krije,
Medju nami da ga nije!

Imenovavši ga za kapetana za zasluge, katere si je dobil v svojem vestnem uradovanju, so ga prestavili iz Mitrovica v Belo Crkev, kjer je zložil nekoliko pesmic za hrvaške in srbske liste in za čitanko 4. razreda ljudskih šol. V tem času je bil v Belemgradu in se seznanil z učenim Daničićem. — Iz Bele Crkve so ga pozvali na Dunaj, da sodeluje pri izdelovanju novih zakonov za Krajino. Na Dunaju je odločno zagovarjal pravice svojega krajiškega naroda, katerega je v več pesmih proslavil:

Gdje se je bitka najžešće bila,
Ondje se Krajina hrvatska borila!

Trnski ni bil zadovoljen v Banatu ter si je na Dunaju izprosil, da so ga l. 1860. prestavili v Slunj. Slunjani so ga imeli tako radi, da so ga l. 1864. izvolili za poslanca v deželni zbor. — V Slunju je dobil za zasluge pri upravi naroda Franc Jožefov red. A leta 1862. ga je odlikovalo tudi učeno društvo v Belemgradu, izbravši ga za dopisujočega uda. — L. 1863. je poklical Trnskega Filipović, da bode aktuvar na srbskem narodnem kongresu. Trnski postane za svoje zaslužno delovanje major in na Filipovićevo priporočilo vitez železne krone. Nato gré s Filipovičem v Karlovec, kjer zloži krasno pesem „Junak sigetski“. V tej izborni opisuje junaštvo in vernost Zrinskega:

Ali Zrinski Siget grada neda,
Braneći ga slavno junakuje,
Mudar vodja, mudro zapovieda,
Oštar junak oštro zamahuje
I suzbija dično sve juriše¹⁾
Poviest roda svojom krvcom piše.

V Karlovcu je preložil več povestij in izdal I. del slovečih liriških pesmij „Kriesnice“, v katerih vspodbuja Hrvatice, Srbkinje in Slovenke, naj ljubijo svoj jezik, knjigo in domovino:

Od Boga ti jezik krasan,
Kaž' nam dušo, radost pravu,
Pjevaj, pjevaj u glas jasan,
Pjevaj liepu božju slavu!

¹⁾ Naskoke.

Te svoje pesmi lepo priporoča sam pesnik v pesmi „Knjižici toj“ pojoč:

Knjigo mala titnjaj, rasti,
U zlato se sva odjeni,
Budi duhu izvor slasti,
Budi oku cviet zeleni!

Gledaj biti u voljici
Slovenskomu liepu čedu¹⁾
I Srbkinji, Hrvatici,
Što te sve tri razumiedu.

Te svoje domoljubne „Kriesnice“, ki so prava dika hrvaškega pesništva, nadaljeval je v Zemunu in sremskih Karlovcih, ter je l. 1865.

¹⁾ Otroku.

izdal II. del in leta 1866. v „Naše gore listu“ III. del. Med temi zopet poje Hrvatici:

Tudjem kroju ti nedvoriš
Ni jezika neznaš ina,
Sva si naša, a što zboriš¹⁾
Prekrasna je hrvaština.

Istega leta podaje tudi lep nauk nezvesti ženi:

Djeci svojoj majka si nevaljala²⁾,
Od hiene ti si mrža,
Taj što s tobom bezposlicu sprovodi,
Od dužnosti dušu tvoju zavodi,

zatorej béži od njega:

Da se propast pod tobom neotvori.

V Karlovcu je tudi nekaj mesecev sam urejeval list „Glasonoša“.

(Konec.)

¹⁾ Govoriš. — ²⁾ Ničvredna.

Gospa s pristave.

(Zgodovinski roman. — Spisal I. Kraljev.)

(Dalje.)

VIII. Albornož in Visconti.

Italija je bila v 14. veku jako zanimiva dežela. Tedaj je še krepko gorel v plemenitih dušah ogenj mlade slobode; pošteno tekmovanje na polju vede in umetnosti in svetovne trgovine je še osrečevalo hiše z bogastvom in venčalo glave s slavo. Oni slavni časi so bili, ko je slava Dantejeva kakor svetla zvezda svetila nad Florencijo, in ko sta Petrarca in Boccaccio s svojimi poezijami razveseljevala svoje rojake.

V drugi polovici 14. veka smo, ko je vladal cerkev božjo papež Urban V., na cesarskem prestolu pa je sedel cesar Karol IV., modri kralj češke države. Italija tiste dōbe sicer ni bila združena v jedno državo, le cesar je imel nekako idealno oblast nad krščanskimi knezi, kateri so bili sicer čisto neodvisni. Vladali pa so: Sicilijo kralj Friderik III. iz hiše aragonske, Napolju je zapovedovala kraljica Ivana iz rodbine anžovske, poročena z Andrejem, kraljičem ogerskim. Jeden pas srednje Italije z Rimom je zavzemala cerkvena država, katera je imela več pokrajin, kakor vojvodstvo Spoleto, marko ankonsko, eksarhat Raveno, Pentapolis in Romagno: vse te skozi ob jadranskem morju do reke Pada.

Ob času naše povesti pa je bila cerkvena država v velikem neredu. Na zahodni strani Apenin je bila mogočna ljudovlada mesta Florencije, poleg te so bila še nekatera druga slobodna mesta. V oni prostorni in rodovitni pla-

njavi, katero opasujejo visoke planine kakor mogočen zid, in kjer se pretakajo reke Pad, Ticin, Mincio, Adiža s Sočo kakor srebrne niti, bilo je za one dōbe več gospodarjev. Najbliže Slovencem, deloma celó njihov gospodar v cerkvenih in državnih rečeh, je bil patrijarh oglejski, tedaj Ludovik I. della Torre iz rodbine milanske. Njegov mogočni sosed pa je bil Frančišek Carrara, gospod v Padovi in pokrajini. Dalje proti zahodu je bila marka Verona, v kateri je gospodaril Cane della Scala. Prav na meji proti Francozom je bila grofija savojska; vso drugo lombarško planjavo je pa vladala hiša Viscontijev iz Milana.

Viscontiji so prišli do prvaštva in vlade onim potem, kakor većinoma poglavarji drugih italskih mest. Po dolgotrajnih medsebojnih bojih je slednjič zmagala jedna rodbina nad vsemi drugimi, in tej je pripadlo samo po sebi prvaštvo. V Milanu sta se kosali rodbini Visconti in della Torre; prva se je obdržala po mnogih težavah, nasprotniki pa so se upognili ali so pobegnili.

Ker je bil Milan najmogočnejše lombarško mesto, imel je že sam ob sebi neko prvaštvo, še več pa so mu pridobili prebrisani in vojeviti Viscontiji. Polagoma so bila vsa sosedna mesta odvisna od Milana, in vojna, katero je sedaj postavil na noge Barnaba Visconti, nabirala se je iz več odvisnih mest, katera so: Piacenza, Parma, Bologna, Lodi, Bobbio, Cremona, Crema, Bergamo, Brescia, Como, Novara, Vercelli, Asti,

Ivan vitez Trnski.

(Spisal V. Cajnko.)

(Konec.)

Ko postane Trnski l. 1867. podpolkovnik in poročevalec pri glavnem vojnem poveljništvu v Zagrebu, sproži med domoljubi misel, da bi se osnoval

nov leposlovniki list „Vienac“. Tako je Trnski oče današnjega „Vienca“, kateri je letos stopil v 26. leto. „Vienac“ je doživel od svojega začetka do današnjega dne različno usodo, milo in nemilo. Razni so mu bili uredniki, razni so-trudniki. Tudi smer njegova ni bila vedno jednaka, kakor ni iste vrste in iste cene njegova vsebina.

Z marsičim se nikakor ne vjemamo, kar tu ali tam nanzanja ali objavlja ta list. A to je znano, da so mu bili

na strani skoro vsi boljši hrvaški pisatelji in da se je zato list vsaj trudil hoditi po srednji in zmerni poti umetnosti in vede. Drugi listi so vstali poleg njega, a so tudi izginili. „Vienac“

je doživel že častitljivo število let. Ker imamo tu priliko, izražamo le željo, da bi se „Vienac“ odločno oklepal načel svojega ustanovitelja, vi-

teza Trnskega, blagega podpornika in pisatelja Ad. Veberja, slavnega Račkega in drugih mož, katere spoštuje vsak pravi domoljub. Tudi naj bi zlasti pri prevodih skrbno izbiral to, kar res koristi narodu.

Tako bode „Vienac“ tudi zanaprej zastopal hrvaško razumništvo in si utrdil bodočnost.

Pa vrnimo se k svojemu predmetu!

Trnski je v začetku tudi skrbel za svoj list kot oče za svojega otroka. Ko je leta 1869. začel „Vienac“ izhajati, podal

Ivan vitez Trnski.

nam je Trnski že prvo leto mnogo prav lepih pesmij, med katerimi je tudi več balad; napisal je povesti: „Krupna šala“, „Krasna žena“, „Sielo“, „Smiešan drug“, „Posestrima Poljakinja“ in

„Mali sudac veliki grišnik“ in preložil več pesmij in povestij. — In tako je bilo v „Viencu“ skoraj v vsaki številki kaj od Trnskega do l. 1876. Med njegovimi pesmimi v „Viencu“ so posebno lepe med drugimi „Mornarska“ in „Zdravo, Marijo“. V prvi tolaži mornarje, ko zapuščajo mili dom in gredó na široko morje:

U dalj nam je poči,
Bog će nam pomoči,
Vjera jači našu čud.

A v pesmi „Zdravo, Marijo!“ opisuje, kako na glas zvonov kristijani po celem svetu pozdravljajo nebeško kraljico, posebno pa so jo pozdravljali v težkih turških bojih:

Turčin kleti duše nema,
Robi, plienja, zemlje svoji,
Sva Evropa nanj se sprema ¹⁾,
Sviet se gadnog ²⁾ robstva boji,
Zvono nuka ³⁾ i sokoli,
Zvono zvoní, sviet se moli:
Zdravo, Marijo, Boga što rodi,
Čete kršćanske k pobjedi vodi!

Krasna je tudi pesem „Česki gudač“; godec se tolaži „Što Česi dugo trpe svi“, ko pride med Slovane, ker:

Tad doma sam ti ja,
Jer duše bol i srca gnjev
Razumie mili brat.

Trnski ni samo sam veliko spisal za „Vienac“, znal je tudi pridobiti zanj tedanje najboljše pisatelje. On je spisal samo za „Vienac“ dva in dvajset povestij, prelagal pesmi in povesti najboljših slovanskih, romanskih in nemških pesnikov in pisateljev. Tudi našo Prešernovo „Luna sije“ je preložil Trnski. Evo nekoliko kitic njegovega prevoda:

Mjesec sija,
Bat odbija
Trudni, kasni, nočni sat;
Nepoznane
Dosle rane
Ah ne dadu meni spat.

Ti si kriva,
Željo živa,
Nesmiljena draga ojl
Ranjavaš me,
Osvajaš me,
Ne daš prosnut čas mi koj.

Trnski je spisal več poučnih spisov, med katerimi je najimenoitnejši „O našem stihotvorstvu“.

¹⁾ Pripravlja. — ²⁾ Gnusnega. — ³⁾ Priganja.

S to razpravo je položil Trnski temelj današnjemu merilu v hrvaških pesmih, pa je zato po pravici dobil častno ime „očeta hrvaške metrike“.

Za svoje pesmi je Trnski izbiral vedno najlepše ideje, zatorej precěj spoznaš iz samih pesmij značaj in plemenito srce pesnikovo. Trnski je zagovarjal povsod zloznost med Slovani, posebno pa južnimi:

Sloga, ljubav, pošten glas
Neka spaja nas!

in še lepše v domoljubni pesmi „Zastava“:

Daj pomozi, Bože veli:
Da budemo složni, cieli,
Da ga nema tko nas dieli.

Pesnik pa tudi spoznava, da brez blagoslova nebeškega Očeta, katerega vsemogočnost proslavlja v krasni pesmi „Pobožnica“, ne more biti domovina srečna:

Divan si tolikim
Divnim stvorovima
I njih strojem, redom
Silnim razlikama,

zatorej:

Božjem veličanstvu
Nek se milje pjeva,
Kamo što ga pjeva
Slavulj mu i ševa.¹⁾

Slava u viek vieka
Bogu na visini!
Blago i mir božji
Miloj domovini!

Ker pa „Na mladijjeh sviet ostaje“, moramo skrbeti za krepost mladine, kakor to krasno opisuje, proslavljajoč mladost v pesmi „Slava mladosti“:

Blago našoj omladini,
Ako shvaća ²⁾, što nam vriedi,
Blago miloj otačbini,
Kad joj mladež sreči gledí.

Za „Društvo svetega Jeronima“ ima Trnski mnogo zaslug, ker od njegovega početka pa do danes piše največ pesem in povestij za preprosto ljudstvo. Povesti so mu poljudne in jako poučljive; med vsemi povestmi Trnskega je najlepša in najboljša: „Učitelj Dobrašin“, ki jo je l. 1871. izdala družba sv. Jeronima. Ta povest je znana i Slovencem; nekateri trdijo, da je v nji hotel proslaviti škofa Dobrilo. V tej povesti

¹⁾ Škorjanec. — ²⁾ Razume.

je pokazal, kako naj vsak učitelj, kakor „Dobrašin“, in duhovnik, kakor Dobrila, izpolnjuje dolžnosti svojega poklica, in izvestno bo srečna domovina. Pa pokazal je tudi, kako treba pisati za preprosto ljudstvo, da mu bo knjiga všeč: zajemati treba, kakor on, iz obilnega vrela „narodnega blaga“, ki v sebi krije toliko zdrave modrosti, kakor pri malokaterem narodu.

Da imajo Hrvatje dovolj pisatelj, kakor je Trnski, imela bi družba sv. Jeronima danes mnogo več udov med preprostim ljudstvom, kakor jih ima. — V „Danici“, najljubšem hrvaškem koledarju, podaje Trnski skoro vsako leto kako pesem, povest ali poučen spis; leta 1876. je priobčil v njem gledališko veselo igro „Pisar i izpisanik“, da bi se igrala med preprostim hrvaškim ljudstvom.

Največ pa je za ta svetojeronimski koledar zložil pesmij, izmed katerih so nekatere polne najlepših mislij, kakor „Proljetna težačka“, v kateri opisuje, kako kmet prosi božjega blagoslova:

Blagoslovi naše trude,
Da i kljastu¹⁾, da i hromu,
Da sirotam dara bude,
Svega dosta svemu domu!

a v pesmi „Istarski se Hrvati brate“ priporočujoč bratovstvo Hrvatov v Istri vnema srca za radodarnost:

Svaki darak, kojim svoj se štiti,
Svaki dinar za dušu će biti,
Svaku žrtvu Bog će nam naplatit,
Zemlje plodom trostrukim nam vratit.

Od Trnskega imajo Hrvatje tudi več cerkvenih pesmij; tako je preložil krasno pesem „Stabat mater“, katero so na Strossmayerjevo priporočilo sprejela vsa hrvaška škofijstva; potem pesem za sv. Cirila in Metoda „Presveta nam godina se javi“ in druge.

Med vsemi njegovimi pesmimi pa je najlepša „Sveta priča“ o sv. Cirilu in Metodu, katero je zložil o tisočletnici, kar sta sv. brata med Slovani začela sejati seme Kristusove vere. Trnski v tej pesmi opisuje življenje in delovanje slovanskih bratov, ki sta svojo mladost posvetila nauku:

Oba brata velika su uma:
Pak jim svaka mili se vrlina
Brzo sviknu²⁾ svakom' nastojanju,

Nijedan jim nedodija¹⁾ posó,
Nijedna jim nesmeta²⁾ tegoba,
Nijedna jih nestraší pogibelj,
Svetoduhom snagom opasani,
Boga puni te božjom s pomoći
Za nečim će uzvišenim poći!

in kot taka ne marata za nobeno čast in odlikovanje in radostno odrineta na Moravsko h knezu Rastislavu, kateremu piše sam Mihajl:

Šaljem tebi do dva učenjaka,
Dva po rodu i po Bogu brata,
Što od mene darove ti nose
In nose ti knjige i molitve,
Što jih na vaš jezik prevedoše,
Da pristane narod tvoj uz one,
Što jezikom svojim slave Boga!

Trnski blagruje srečno moravsko zemljo o prihodu sv. bratov; ali ko sta začela:

Podučavat malo i veliko,
Širila se vjera Isusova,
Širila se vjerom slovjenština,
Što se čulo pri oltaru božjem,
U grudih³⁾ se rodu odzivalo,

tožili so ju nemški duhovniki; zato se gresta opravičevati v Rim čez naše slovenske dežele, kjer Gdje se svrate, tu sjeme usiju;
Odkle krenu, klasje se talasa!

Ko prideta sv. brata v Rim z ostanki svetega Klementa, sprejmejo ju jako slovesno in Rim vaskolik prizna i povladi
Sveto pravo slovu slovjenkomu.

Konstantin postane škof in si dá ime Ciril s papeževim privoljenjem, in tako ostane Metod sam. Njega sedaj poprosi Kocel, knez panonski, da bi prišel učiti njegov narod. Trnski nam lepo opisuje Metodov trud:

I stara⁴⁾ se i svagdje se nadje,
Neuputne mudro rukovodi,
A mlitave⁵⁾ slobodi i jači,
Goropadne⁶⁾ umljem zaokuplja
I na brzu pokoru naginje,
Mladost puti, milo uzpiruje,
Na njoj sreću Slovjenstva temelji.

Potem opisuje, koliko je Metod moral pretrpeti, a vendar doseže, da v Rimu za vselej priznajo slovensko liturgijo:

Trudoljubno, hrabro izvojeva,
Svete knjige, da nam Rim odobri,
I slovjenško liepo bogoštovlje
I da nitko više vlastan, nebi
Napadat nam tu svetinju staru!

1) Presedati, naveličati se. — 2) Ovirati. — 3) Prsi.
— 4) Skrbeti. — 5) Slab. — 6) Divji.

1) Pohabljen. — 2) Privaditi se.

Ko je leta 1869. Njegovo Veličanstvo cesar Franc Jožef potoval po vojaški Krajini, bil je Trnski v cesarskem spremstvu ter je cesarju razlagal želje raznih poslanstev in v cesarskem imenu tudi odgovarjal v popolno zadovoljstvo cesarjevo in je zato bil izredno imenovan za polkovnika. Ko so potem l. 1872. Krajino razvojačili, postal je Trnski prvi veliki župan belovarski, ali kmalu se je za to čast zahvalil, ker mu vest in njegov značaj nista dopuščala, da bi povsem zvrševal vladne naloge. Dobivši o tej priliki komturski Franc Jožefov red, preselil se je v Zagreb, kjer je bil kmalu pridružen k zapovedujočemu generalu. Tukaj je dobil obilo dela, katero je opravljal vestno. Preložil je izborna več znanstvenih del: o nedostatku vode v gorenji Krajini, o uravnavi Save, o lepoti hrvaške Krajine in kako jo ohraniti, kar je radi nedostatnih izrazov bilo dokaj težavno in je jedino on mogel izraze zajeti iz naroda, med katerim je živel in služboval.

Trnski je mnogo storil tudi za hrvaško gledališče, preložil in priredil je več gledaliških iger.

Leta 1885. je stopil v pokoj, nastanivši se v Zagrebu, ali njegov bistri um še vedno deluje za mili narod. Leta 1887. so Hrvatje dostojno proslavili petdesetletnico njegovega književnega delovanja, kateri slavi so se i Slovenci pridružili, a Matica hrvaška ga je odlikovala tako, da ga je imenovala svojim častnim udom.

Trnskega jezik je lep in naroden, obogatil ga je z mnogimi novimi izrazi iz naroda, med katerim je živel. Oblika mu je gladka, mera različna. Trnski je presadil in udomačil v hrvaškem pesništvu mnoge ptuje verze in mere.

Prepričan, da narod ničesar toliko ne potrebuje, kakor dobrih književnih plodov, spisal je Trnski mnogo lepih in poučnih spisov. Največ njegovega književnega delovanja je nagromadene v „Viencu“, mnogo raztresenega po raznih listih. Dobro bi bilo, ko bi se izbrale in izdale njegove najboljše pesmi, povesti in spisi, ker tako bi Hrvatje najbolj odlikovali samega pesnika, na katerega morajo biti vedno ponosni.

Trnski bo težko to srečo dočakal, najbrž:

Potomci šele prav čistili ga bodo,
Ker deloval je za vero, dom, slobodo.

Pevčeva izpoved.

Ko je z dušo mi življenja
V prsih zabrstéla kal,
Stvarnik méni koprnenja
In v srcé je pesmij dal.
Hvala Tebi med naródi,
Večni, dobri Stvarnik moj,
Da si méni vélel: Bódi!
Da si méni vélel: Pój!

Tvoje, Gospodar, povélje
Od mladosti sem vršil:
V strune díhal misli, želje,
Rádost, žalost v pesem líl;
Vendar, Oče ljubeznívi,
Zémlja je dolina zmot,
V nji pri svetem jaz pozívi
Pravi sem izgréšil pot!

Ob srebrnih strun zvenénji
Sén je nékoč me obstrl,
V rádostnem tedáj drhténji
Prízor zapeljív sem zrl:
Stol kraljévski, veličájni,
Naodet v bliščóben kras,
A na njem v lepóti bájni
Bóginje vzneséni stas.

Bóginja bíla je — sláve;
Ob prestólu vrste móž
Stale sredi so planjave,
Nakrašéne s cvetjem rož —
In pozvala je krdela,
Pristopíli so možje:
Z lávori nje roka bela
Vsem ovila je glavé . . .

Tebi torej pevec slábi
Pesmij Tvojih vračam dar,
Tebe níkdar več ne zábi
Pevčeve ljubezni žar —
Ti pa nékoč v rajskem svítí,
Stvarnik moj in Utočník,
Pevca Ti, Gospod, me kíti
Z vencem večnih lavorik!

Méni pa zatrepetala
V snú je duša tisti hip,
V žilah burno kri zaplala,
Glásno bil srcá utrip — —
Pótlej sén je čarujočí
Svoj zagrnil mi obráz,
A po bóginji cvetočí
Koprnel odslej sem jaz . . .

Milost, Oče dobrotljívi!
Zémlja je dolina zmot,
V nji pri pevskem jaz pozívi
Pravi sem izgréšil pot.
Danes vem, da prêstol oni
Slave — v prah se razdrobí,
In da vencev milijoni
Žéljne le slepé — očí!